

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA DEĞERLER EĞİTİMİNİN MEVCUT DURUMUNUN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE BELİRLENMESİ*

Taha YAZAR

Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi tahayazar2011@gmail.com

Tuğba YANPAR YELKEN

Prof.Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi tyanpar@yahoo.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Programında yer alan değer eğitiminin mevcut durumunun öğretmen görüşlerine göre belirlenmesidir. Diyarbakır'da görev yapan 423 sınıf öğretmeni araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırma kapsamında 320 öğretmene ulaşılmış ve bu öğretmenler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, öğretmenlerin görüş ve düşüncelerini belirlemeye yönelik geliştirilen anket ile elde edilmiştir. İstatistiksel çözümlenmelerde SPSS 12.0 bilgisayar programından yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin kitle iletişim araçlarının sunduğu popüler kültür karşısında programdaki değerleri yetersiz bulduğu, kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınların okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilediği, değerleri kazandırmak için programdaki içeriğin zenginleştirilmesi gerektiği görüşünde birleştikleri görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin değer eğitimi konularında hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesinin yararlı olacağı görüşünü taşıdıkları ve değerler eğitimiyle ilgili bir kılavuz olursa öğretmenlerin bundan çok faydalanacağı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Programı, Değerler, Değerler Eğitimi.

DETERMINING THE CURRENT SITUATION OF VALUES EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL SOCIAL STUDIES CURRICULUM BY TEACHERS OPINIONS

ABSTRACT

The aim of this research is determining the current situation of values education in social studies curriculum by teachers's opinions. 423 classroom teachers have formed the population of the research in Diyarbakır. As part of the research 320 teachers have been reached and these teachers have composed the the sample of the research. The datas of the research were carried out by a inquiry which was developed for determining the teachers opinions and thoughts. SPSS12.0 computer programme is used at statistical analysing. By the results of research it is seen that the teachers find the values which includes in the programme deficient against the popular culture submitted by mass communication, some publications which includes severity and aggressiveness badly effects the values education given at schools, they are coherence at the same opinion that it is necessary to enrich the content of programme to bring in the values. Also it is understood that the teachers think that inservice training about values education programme will be useful and if there will be a guide-book about values education, they can derive benefit from it.

Keywords: Social Studies Curriculum,Values,Values Education

* Bu çalışma Prof.Dr. Tuğba YANPAR YELKEN'in danışmanlığında MEÜ Sos. Bil. Enst.'de yapılan "İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme" adlı doktora tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Yaşadığımız dünya sürekli ve kaçınılmaz olan bir değişime sahne olmaktadır. Bu değişim süreci, büyük ölçüde bilimsel ve teknolojik gelişmelerin çeşitli yönleri ile toplumsal yaşamı etkilemesiyle gerçekleşmektedir. Bu süreç bir çok toplumsal kurumu etkilediği gibi eğitim kurumlarını da etkilemekte ve değişime zorlamaktadır.

Son yıllarda dünyada program geliştirme çalışmaları hızlanmış ve pek çok ülke programlarını köklü bir biçimde yeniden gözden geçirerek geliştirmeye başlamışlardır. Küreselleşme süreci ile birlikte uluslar, kendi ulusal kültürlerinin zenginliğini ve bunun insanlığın ortak mirasına katkılarını daha fazla vurgulamaya başlamışlardır. Bu bağlamda, hazırlanan 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir. Uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kazanım, öğrenme alanı, beceri, kavram ve değer öğretimi, etkinlik, ders içi ve ders dışı ilişkilendirme, ara disiplinler gibi öğeleri dile getirmektedir. Sosyal Bilgiler Programının en önemli öğelerinden biri de “değerler”dir. (Ata, 2006: 72-77).

Değer, “Davranışlara genel olarak rehberlik eden ilkeler ve temel inançlar, eylemlerin iyi ya da istenilen olarak yargılandığı standartlar” olarak tanımlanmaktadır (Halstead ve Taylor, 2000:169).

İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında değer “bir sosyal grup ya da toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar” olarak tanımlanmıştır (M.E.B., 2009). Rokeach’a göre (aktaran Bilgin 1995:83) değer, “kişisel ya da toplumsal olarak zıt ya da farklı bir davranış biçimi veya yaşam amacına karşı tercih edilen, belirli bir davranış biçimi ya da yaşam amacı şeklindeki kalıcı inançtır”.

Değerler, bireylerin kendileri ve başkalarıyla ilgili davranışlarına yön verip, davranış kılavuzu görevi yapmaktadır. Her birey kendisi için önemli sayılan değerler için çaba sarf etme olanağına sahiptir. Herkes sosyal çevresinde hangi davranışın daha geçerli olduğuna hangisinin geçersiz olduğuna ilişkin önceden belirlenmiş yerleşmiş değer yargıları ile karşılaşır. Bireyler toplumsal kurallar, gelenek ve görenekler yoluyla “iyi” ve “kötüyü”, “doğru” ve “yanlış” ayırt ederek kendi ahlak ilkeleri doğrultusunda bir ölçü edinmeyi öğrenirler (Beil, 2003:13-14).

Toplum bireylerden iyi ve kötüyü anlamasını değil, bunları hissetmesini ister. Bireyi aşan ve yücelen bir toplumsal varlık olarak değer, kendisini doğal bir gerçeklik olarak toplumsal yaşamda kabul ettirir (Tolan, 1996:233). Değerler sosyal hayatı şekillendiren, belirleyen temel unsurların önemli bir kısmını oluşturur. Değerler, arzu edileni veya edilmeyeni, beğenileni veya beğenilmeyeni, doğru olanı veya olmayanı belirleyen temel standartlar olarak işlevde bulunurlar (Kızılçelik ve Erjem, 1992: 99).

Günümüz uygar toplumlarında toplumsal yaşamı çevreleyen değerler eğitiminin gerekliliği için yükselen bir bilinç artışı vardır (Ashton ve Watson, 1998: 183). Aileler ve eğitimciler eğitim sisteminde evrensel değerlerin farkındalığını güçlendiren programların uygulanmasının da eşitsizlik, şiddet, sevgi ve saygı eksikliği, buna bağlı olarak bireylerin ve grupların birbirini anlayamaması gibi sosyal sorunların çözümünde etkili olacağı kanaatini taşımaktadırlar (El Hassan ve Kahil, 2005:81).

İnsanın yaşamını, benimsediği ve inandığı değerler belirler. Sahip olduğu değerler insanın eylemlerini yönlendirmediğinde anlamsızdır (Özden, 2005:37-40). Gerekli değerlerle yeterince donatılmamış insanlar, bilgi ve becerilerini insanlığın yararına olmayan eylemlerde kullanabilirler. Günümüzde bu durumlara tanık olunmaktadır. İnsan ve çevre sağlığı hiçe sayılarak fabrika atıkları doğaya bırakılmakta, bilimsel bilgi ve teknolojiler, etik değerlere sahip olmayan insanlar tarafından insanların zararına kullanılabilir (Doğanay, 2006: 257). Bu bağlamda genel olarak eğitimin, özelden ise Sosyal Bilgiler eğitiminin, bireylere demokratik değer, tutum ve inançlar geliştirme, var olan değerlerin farkına vararak bunların diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşimlerini nasıl etkilediğinin bilincine varma sorumluluğu vardır (Doğanay, 2006: 260).

Değer eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bunların önemli bir bölümünün öğrencilerin ve öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüş ve düşüncelerinin belirlenmesini amaçlayan (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Revell, 2002; Akbaş, 2004; Ulusoy, 2007; Tokdemir, 2007; Witherspoon, 2007; Thornberg, 2008; Keskin, 2008; Uçar, 2009; Baydar, 2009; Deveci ve Ay, 2009; Yıldırım, 2009; Fidan, 2009) araştırmalar olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların bir bölümünü de (Germaine, 2001; Chandler, 2005; El Hassan ve Kahil, 2005) değerler eğitiminin ilköğretim öğrencileri üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar oluşturmaktadır. Knafo (2003) tarafından yapılan araştırmada, otoriter olmayan babaların çocuklarına oranla, otoriter babaların çocuklarının güç değerlerine daha fazla önem verdikleri, evrensellik değerine ise daha az önem verdikleri belirlenmiştir. Sarı'nın (2007) araştırmasında, okul yaşam kalitesi düzeyi düşük ve yüksek olan iki okulda eşitlik, insan onuruna saygı ve çevreye saygı değerlerinin kazanılması sürecinde örtük programın işlevi ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir. İşcan'ın (2007) araştırmasında değerler eğitimi programının, öğrencilerin değerlere ilişkin bilişsel davranışlarına, duyuşsal özelliklerine ve değerleri gösterme düzeylerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Dilmaç'ın (2007) yaptığı araştırmada uygulanan insani değerler eğitimi programının öğrencilerin değerleri kazanımında etkili olup olmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Değer eğitimi ile ilgili eksik yanlar ve uygulamada yaşanan bazı sıkıntılar Sosyal bilgiler dersi programlarını uygulayan kimi öğretmenler tarafından dile getirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Programında yer alan değer eğitiminin mevcut durumunun öğretmen görüşlerine göre belirlenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1- Öğretmenlerin değerler eğitiminin mevcut durumu ile ilgili görüş ve düşünceleri nelerdir?

2- Öğretmenlerin değerler eğitiminin mevcut durumu ile ilgili görüş ve düşünceleri çeşitli değişkenlere (cinsiyet, hizmet süresi, en son bitirilen yükseköğretim programı ve alan) göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

İlköğretim Sosyal Bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesini amaçlayan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya şu anda var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırma konusu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1998:77).

Evren ve Örneklem

2009 yılında Diyarbakır İli merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan tüm 5.sınıf öğretmenleri araştırmanın evreninde yer almıştır. Araştırmanın evrenine giren öğretmen sayısı 423'tür. Araştırma kapsamında 326 öğretmene ulaşılmış ve bu öğretmenler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Ancak anketlerin uygulanmasından sonra yapılan incelemelerde 6 anketin öğretmenler tarafından tam ve gerektiği biçimde yanıtlanmadıkları saptanmıştır. Bu nedenle, araştırmada 320 öğretmenin anketi değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleminde yer alan kadın öğretmenler 165 kişi ile % 51.6'yı, erkek öğretmenler ise 155 kişi olarak % 48.4'ü oluşturmuştur. Öğretmenlerin hizmet süreleri incelendiğinde 1-5 yıl arasında hizmet süresine sahip olan 20 öğretmen % 6.4 ile araştırma örnekleminin en küçük grubunda yer almıştır. 6-10 yıl arası olan 70 öğretmen örneklemin % 21.9'u oluşturmuştur. 11-15 yıl arası olan 129 öğretmen % 40.3 ile örneklemin en büyük grubunda yer almışlardır. 16-20 yıl arası hizmet süresine sahip 47 öğretmen % 14.7'yi, 21 yıl ve üstü olan 54 öğretmen ise örneklemin % 16.9'unu oluşturmuştur.

Öğretmenlerin en son bitirdiği yükseköğretim programı incelendiğinde Eğitim Fakültesi programlarından mezun olan 222 öğretmen % 69.4 ile örneklemin en büyük grubunda yer almışlardır. Fen-Edebiyat Fakültesi programlarından mezun olan 32 öğretmen örneklemin % 10'unu oluşturmuştur. Diğer fakültelerin programlarından mezun olan 66 öğretmen ise örnekleminde % 20.6 ile yer almıştır. Öğretmenlerin bitirdiği yükseköğretim programına göre alanları incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği alanından mezun olan 205 öğretmen % 64.1 ile örneklemin büyük grubunda yer almışlardır. Diğer yükseköğretim alanlarından mezun olan 115 öğretmen ise örneklemin % 35.9'unu oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitimi ile ilgili görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi için ilköğretim okullarına gidilerek 22 sınıf öğretmeni ile ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmede öğretmenlere 8 açık uçlu soru yöneltilerek yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile bilgiler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında görüş belirten maddeler düzenlenerek veri toplama aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen anket geçerlilik çalışması için 10 konu alanı uzmanı öğretim üyesinin görüş, düşünce ve eleştirilerine sunulmuş uzman kanısı alınmıştır. Araştırma anketinin güvenilirlik çalışması için ise, anket uygulanan öğretmenlerin bir kısmının belirttikleri görüşler tekrar soruşturularak teyit edilmiştir. Bu işlemle anketin güvenilirliğinin denetlenmesine çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmalardan sonra anket formu yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra araştırma anketi uygulama için hazır duruma getirilmiştir.

Ankette görüş belirten maddelerde ifade edilen “değerler”, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında yer alan sorumluluk, estetik, doğal çevreye duyarlılık, çalışkanlık, akademik dürüstlük, dayanışma, adil olma, Bayrağa ve İstiklal Marşına saygı, tarihsel mirasa duyarlılık gibi doğrudan verilecek değerlerdir (M.E.B., 2009).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacı tarafından sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okullara gidilerek 5. sınıf öğretmenleriyle görüşülmüş ve katılacakları anketle ilgili bilgi verilmiştir. Öğretmenlerin doldurduğu anketler araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde ve X^2 (Kay-Kare) tekniklerinden yararlanılmıştır. Kay-kare testi tarama çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Anket kullanılan çalışmaların pek çoğunda ankette yer alan soruların (maddelerin) her birinin ayrı durumları betimlemeye çalışıldığı ve genellikle verilen yanıtların sınıflama ölçeğinde oldukları görülmektedir. Bu durumda, sorulara verilen cevaplar arasında veya herhangi bir soruya ait cevaplar ile soruyu cevaplayanların kişisel özellikleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı test edilmek istendiğinde kay-kare testi kullanılabilir (Büyüköztürk, 2009:149). Araştırmada öğretmenlerin kişisel özellikleri ile maddeler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmek için kay-kare testi uygulanmıştır. İstatistiksel çözümlenmelerde SPSS 12.0 (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda 5. Sınıf öğretmenlerinden toplanan bilgilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Öğretmenlerin değer eğitiminin mevcut durumu ile ilgili görüş ve düşüncelerine ilişkin sayısal veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1
Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşünceleri

		Tamamen Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Hiç Katılmıyor		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	İlköğretim öğrencilerine kültürü en iyi kazandırma yollarından biri değerler eğitimidir.	146	45.6	166	51.9	1	0.3	5	1.6	2	0.6	320	100
2	Kitle iletişim araçlarının sunduğu popüler kültür karşısında programdaki değerler yetersizdir.	89	27.8	162	50.6	37	11.6	31	9.7	1	0.3	320	100
3	Kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınlar okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilemektedir.	208	65.0	104	32.5	4	1.3	3	0.9	1	0.3	320	100
4	Okulda verilen değerler ailede yeterince pekiştirilmemektedir.	183	57.2	123	38.4	10	3.1	4	1.3	-	-	320	100
5	Okulda verilen değerler sosyal çevrede yeterince pekiştirilmemektedir.	162	50.6	140	43.8	13	4.1	4	1.3	1	0.3	320	100
6	Değerleri kazandırmak için programdaki içerik yeterli değildir.	76	23.8	161	50.3	37	11.6	43	13.4	3	0.9	320	100
7	Değerleri kazandırmak için programdaki içerik zenginleştirilmelidir.	139	43.4	154	48.1	12	3.8	15	4.7	-	-	320	100
8	Programda değerler eğitimi ile ilgili yeterli etkinliğin olmaması bu değerlerin etkili bir biçimde kazandırılmasında bazı güçlüklerle yol açmaktadır.	66	20.6	191	59.7	28	8.8	35	10.9	-	-	320	100
9	Değer eğitimi konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi yararlı olacaktır.	117	36.6	140	43.8	29	9.1	32	10.0	2	0.6	320	100
10	Değerler eğitimiyle ilgili bir kılavuz olursa öğretmenler bundan çok faydalanacaktır.	154	48.1	142	44.4	15	4.7	9	2.8	-	-	320	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “İlköğretim öğrencilerine kültürü en iyi kazandırma yollarından biri değerler eğitimidir” görüşü ile ilgili olarak öğretmenlerin tamamına yakınının (% 97.5) ilköğretim öğrencilerine kültürü en iyi kazandırma yollarından birinin değerler eğitimi olduğu görüşünde birleştikleri söylenebilir.

“Kitle iletişim araçlarının sunduğu popüler kültür karşısında programdaki değerler yetersizdir” görüşü ile ilgili elde edilen bu bulgular doğrultusunda öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 78.4) kitle iletişim araçlarının sunduğu popüler kültür karşısında programdaki değerleri yetersiz bulduğu sonucu çıkarılabilir.

“Kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınlar okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilemektedir” görüşü ile ilgili bulgulara göre, öğretmenlerin tamamına yakınının (% 97.5) kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınların okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilediği görüşünde birleştikleri sonucuna varılabilir. Ayrıca, öğretmenlerin tamamına yakınının okulda verilen değerlerin ailede (% 95.6) ve sosyal çevrede (% 94.4) yeterince pekiştirilmediği görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 74.1) değerleri kazandırmak için programdaki içeriğin yeterli olmadığı görüşünü paylaştıkları, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün ise (% 91.5) değerleri kazandırmak için programdaki içeriğin zenginleştirilmesi gerektiği görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Eldeki bulgulardan, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (% 80.3) programda yeterli etkinliğin olmamasının, bu değerlerin etkili bir biçimde kazandırılmasında bazı güçlükler yol açtığı görüşünü taşıdıkları sonucu çıkarılabilir. Öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 80.4) hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesinin yararlı olacağı görüşünü taşıdıkları söylenebilir. “Değerler eğitimiyle ilgili bir kılavuz olursa öğretmenler bundan çok faydalanacaktır” görüşü ile ilgili olarak öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (% 92.5) değerler eğitimiyle ilgili bir kılavuz olursa öğretmenlerin bundan çok faydalanacağı görüşünü paylaştıkları söylenebilir.

Öğretmenlere “Değerleri kazandırmak için aşağıdaki öğretme yaklaşımı, yöntem, teknik ve etkinlikleri hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve alınan yanıtların sayısal verileri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2
Değer Eğitiminde Kullanılan Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri

	Her Zaman		Çoğu Zaman		Arasıra		Çok Az		Hiçbir Zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Değerleri kazandırmak için aşağıdaki öğretme yaklaşımı, yöntem, teknik ve etkinlikleri hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?												
- Değer açıklamak	123	38.4	152	47.5	38	11.9	4	1.3	3	0.9	320	100
- Ahlakî muhakeme	100	31.3	142	44.4	67	20.9	8	2.5	3	0.9	320	100
- Değer analizi	64	20.0	121	37.8	115	35.9	14	4.4	6	1.9	320	100
- Düz anlatım yöntemi	51	15.9	117	36.6	96	30.0	46	14.4	10	3.1	320	100
- Soru-yanıt yöntemi	115	35.9	161	50.3	36	11.3	8	2.5	-	-	320	100
- Sorun çözme yöntemi	79	24.7	162	50.6	63	19.7	16	5.0	-	-	320	100
- Tartışma yöntemi	73	22.8	138	43.1	91	28.4	16	5.0	2	0.6	320	100
2 - Küme çalışması yöntemi	22	6.9	53	16.6	120	37.5	102	31.9	23	7.2	320	100
- Oyunlaştırma	49	15.3	98	30.6	123	38.4	39	12.2	11	3.4	320	100
- Örnek olay yöntemi	66	20.6	159	49.7	73	22.8	19	5.9	3	0.9	320	100
- Sınıf dışı etkinlikler	9	2.8	45	14.1	127	39.7	106	33.1	33	10.3	320	100
- Mim (sessiz aktrist) etkinliği	14	4.4	29	9.1	101	31.6	110	34.4	66	20.6	320	100
- Altı şapkalı düşünme etkinliği	9	2.8	33	10.3	101	31.6	106	33.1	71	22.2	320	100
- Balık kılıcı	10	3.1	63	19.7	100	31.3	100	31.3	47	14.7	320	100
- Drama	40	12.5	106	33.1	125	39.1	37	11.6	12	3.8	320	100
- Öykü, atasözü ve deyimlerin analizi	56	17.5	129	40.3	99	30.9	32	10.0	4	1.3	320	100
-Siz olsaydınız ne yapardınız? etkinliği	58	18.1	152	47.5	80	25.0	26	8.1	4	1.3	320	100
-Sınıf görüşmeleri ve tartışma etkinlikleri	56	17.5	122	38.1	103	32.2	31	9.7	8	2.5	320	100
Diğer(Belirtiniz).....												

Tablo 2’de yer alan bulgulara genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değer eğitiminde, değer öğretme yaklaşımlarından değer açıklamak ve ahlaki muhakeme ile soru-yanıt, sorun çözme ve örnek olay gibi yöntemleri sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Buna karşılık, uygulanmakta olan programda daha çok vurgulanan sınıf dışı etkinlikler, mim (sessiz aktrist) ve altı şapkalı düşünme etkinlikleri ile drama tekniğinin öğretmenler tarafından sık kullanılmadıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere “Değerleri kazandırmada aşağıda belirtilen araç-gereç türlerini ne ölçüde kullanıyorsunuz? sorusu sorulmuş ve alınan yanıtların sayısal verileri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3
Değer Eğitiminde Kullanılan Araç- Gereç Türleri

	Her Zaman		Çoğu Zaman		Arasıra		Çok Az		Hiçbir Zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3 Değerleri kazandırmada aşağıda belirtilen araç-gereç türlerini ne ölçüde kullanıyorsunuz?												
- Görsel ve işitsel araçlar (internet, cd, tv, slayt, film vb.)	40	12.5	73	22.8	97	30.3	76	23.8	34	10.6	320	100
- Basılı gereçler (Ders kitabı, yardımcı kitaplar, ansiklopedi, dergi, gazete kupürleri vb.)	153	47.8	118	36.9	39	12.2	10	3.1	-	-	320	100
- Yazı tahtası	174	54.4	96	30.0	34	10.6	12	3.8	4	1.3	320	100
- Kaynak kişi ve kurumlar	25	7.8	76	23.8	98	30.6	71	22.2	50	15.6	320	100
- Diğer (Belirtiniz).....												

Bu bulgulara göre, öğretmenlerin % 35.3’ünün değerlerin kazandırılmasında görsel ve işitsel araçları sık kullandığı söylenebilir. Buradan öğretmenlerin değerleri öğrencilere kazandırmada görsel ve işitsel araçlardan sıkça yararlanmadıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere “Değerleri kazandırmada aşağıda belirtilen ölçme- değerlendirme türlerini ne ölçüde kullanıyorsunuz? sorusu sorulmuş ve alınan yanıtların sayısal verileri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun gözlem yapma, soru- cevap ve öğrencilerin sözlü anlatımı gibi ölçme-değerlendirme türlerini sıklıkla kullandıkları anlaşılmaktadır. Buna karşılık, portfolyo, proje çalışması, öz-değerlendirme formu ve derecelendirme ölçeği gibi değerlendirme türlerinin öğretmenler tarafından pek sık kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 4
Değer Eğitiminde Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Türleri

Değerleri kazandırmada aşağıda Belirtilen ölçme- değerlendirme türlerini ne ölçüde kullanıyorsunuz?	Her Zaman		Çoğu Zaman		Arasıra		Çok Az		Hiçbir Zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
4 - Gözlem yapma	124	38.8	149	46.6	34	10.6	10	3.1	3	0.9	320	100
- Soru-cevap	128	40.0	167	52.2	20	6.3	5	1.6	-	-	320	100
- Öğrencilerin yazılı anlatımı	59	18.4	125	39.1	106	33.1	26	8.1	4	1.3	320	100
- Öğrencilerin sözlü anlatımı	108	33.8	172	53.8	36	11.3	3	0.9	1	0.3	320	100
- Portfolyo	31	9.7	97	30.3	101	31.6	73	22.8	18	5.6	320	100
- Proje çalışması	51	15.9	96	30.0	124	38.8	38	11.9	11	3.4	320	100
- Öz-değerlendirme formu	43	13.4	95	29.7	120	37.5	48	15.0	14	4.4	320	100
- Derecelendirme ölçeği	30	9.4	83	25.9	109	34.1	66	20.6	32	10.0	320	100
- Diğer(Belirtiniz).....												

Öğretmenlere “5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programında yer alan aşağıdaki değerlerin öğretiminde yaşadığınız zorluk düzeyini belirtiniz?” sorusu sorulmuş ve alınan yanıtların sayısal verileri Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5
Değerlerin Öğretiminde Yaşanan Zorluk Düzeyi

5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programında yer alan aşağıdaki değerlerin öğretiminde yaşadığınız zorluk düzeyini belirtiniz?	Çok Zor		Zor		Biraz Zor		Zor Değil		Hiç Zor Değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
5 - Sorumluluk	34	10.6	113	35.3	73	22.8	84	26.3	16	5.0	320	100
- Estetik	32	10.0	104	32.5	109	34.1	64	20.0	11	3.4	320	100
- Doğal çevreye duyarlılık	23	7.2	74	23.1	75	23.4	108	33.8	40	12.5	320	100
- Çalışkanlık	16	5.0	74	23.1	88	27.5	109	34.1	33	10.3	320	100
- Akademik dürüstlük	38	11.9	75	23.4	81	25.3	96	30.0	30	9.4	320	100
- Dayanışma	8	2.5	43	13.4	56	17.5	159	49.7	54	16.9	320	100
- Adil olma	12	3.8	46	14.4	67	20.9	131	40.9	64	20.0	320	100
- Bayrağa ve İstiklal Marşı’na saygı	11	3.4	19	5.9	41	12.8	141	44.1	108	33.8	320	100
- Tarihsel mirasa duyarlılık	15	4.7	49	15.3	71	22.2	126	39.4	59	18.4	320	100

Ede edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin yarıya yakınının sorumluluk ve estetik değerlerini öğretirken zorluklar yaşadığı görülmektedir. . Bu durum değerlerin 5.sınıftaki bazı öğrenciler için soyut kalmasından kaynaklanabilir. Buna karşılık, öğretmenlerin yarıdan çoğunun dayanışma, adil olma, Bayrağa ve İstiklal Marşı’na saygı gibi değerlerin öğretimini yaparken zorluk yaşamadığı anlaşılmaktadır.

Çeşitli değişkenlere (cinsiyet, hizmet süresi, en son bitirilen yükseköğretim programı ve alan) göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına bakmak için kay-kare testi uygulanmıştır. Kişisel bilgilere göre anlamlı farklılıklar gösteren bulgular aşağıda belirtilmiştir. Burada sadece kay- kare şartlarını yerine getiren ve anlamlı olan bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6
Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre “Kitle İletişim Araçlarının Sunduğu Popüler Kültür Karşısında Programdaki Değerler Yetersizdir” Maddesine İlişkin Görüşler- Kay-Kare Test Sonuçları

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Top.
Kadın	f	39	96	18	12	165
	%	23.6	58.2	10.9	7.3	100
Erkek	f	50	66	19	20	155
	%	32.3	42.6	12.3	12.9	100
Toplam	f	89	162	37	32	320
	%	27.8	50.6	11.6	10.0	100

$$X^2 = 8.638 \quad Sd=3 \quad P=.035 \quad P < .05$$

Tablo 6’da öğretmenlerin “kitle iletişim araçlarının sunduğu popüler kültür karşısında programdaki değerler yetersizdir” maddesine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerinden bağımsız olup olmadığı kay-kare testi ile incelenmiş ve inceleme sonucunda görüşlerin cinsiyete göre değiştiği saptanmıştır. Buna göre, kadın öğretmenlerin popüler kültür karşısında programda yer alan değerleri yetersiz bulma oranlarının erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 7
Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre “Değerleri Kazandırmada Kullanılan Araç-Gereç Türlerinden Görsel ve İşitsel Araçlara” İlişkin Görüşler- Kay-Kare Test Sonuçları

		Her Zaman	Çoğu Zaman	Ara sıra	Çok Az	Hiçbir Zaman	Top.
Kadın	f	16	29	51	47	22	165
	%	9.7	17.6	30.9	28.5	13.3	100
Erkek	f	24	44	46	29	12	155
	%	15.5	28.4	29.7	18.7	7.7	100
Toplam	f	40	73	97	76	34	320
	%	12.5	22.8	30.3	23.8	10.6	100

$$X^2 = 11.843 \quad Sd=4 \quad P=.019 \quad P < .05$$

Tablo 7’de öğretmenlerin “değerleri kazandırmada kullanılan araç-gereç türlerinden görsel ve işitsel araçlara” ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerinden bağımsız olup olmadığı incelenmiş ve inceleme sonucunda görüşlerin cinsiyete göre değiştiği belirlenmiştir. Bu bulgulara göre, erkek öğretmenlerin değerleri kazandırmak için kadın öğretmenlerden daha fazla görsel-işitsel araç gereçleri kullandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 8’de öğretmenlerin “değerleri kazandırmak için kullanılan öğretim yöntemlerinden düz anlatım yöntemine” ilişkin görüşlerinin en son bitirilen yükseköğretim programlarından bağımsız olup olmadığı kay-kare test sonuçları ile sınanmış ve sınav sonucunda görüşlerin en son bitirilen yükseköğretim programlarına göre değiştiği saptanmıştır. Mezun olunan okul ile düz anlatım yöntemini kullanma arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin değer öğretiminde düz anlatım yöntemine biraz daha fazla yer verdiği söylenebilir.

Tablo 8
Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Yükseköğretim Programlarına Göre “Değerleri Kazandırmak İçin Kullanılan Öğretim Yöntemlerinden Düz Anlatım Yöntemine” İlişkin Görüşler- Kay-Kare Test Sonuçları

		Çoğu Zaman	Ara sıra	Çok Az	Toplam
Eğitim Fakültesi	f	121	66	35	222
	%	54.5	29.7	15.8	100
Fen-Edebiyat Fakültesi	f	13	6	13	32
	%	40.6	18.8	40.6	100
Diğer	f	34	24	8	66
	%	51.5	36.4	12.1	100
Toplam	f	168	96	56	320
	%	52.5	30.0	17.5	100

$$\chi^2 = 14.539 \quad Sd=4 \quad P=.006 \quad P < .05$$

Tablo 9’da öğretmenlerin “değerleri kazandırmak için kullanılan öğretim tekniklerinden drama tekniğine” ilişkin görüşlerinin, bitirdikleri yükseköğretim programlarındaki alanlarından bağımsız olup olmadığı sınanmış ve sınav sonucunda görüşlerin yükseköğretim programındaki alanlara göre değiştiği saptanmıştır. Öğretmenlerin alanları ile drama tekniğini kullanma arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bitirdiği yüksek öğretim alanı “diğer” olan öğretmenlerin drama tekniğini, sınıf öğretmenliği alanındaki öğretmenlere oranla daha çok kullandıkları söylenebilir.

Tablo 9
Öğretmenlerin Alanlarına Göre “Değerleri Kazandırmak İçin Kullanılan Öğretim Tekniklerinden Drama Tekniğine” İlişkin Görüşler- Kay-Kare Test Sonuçları

		Her Zaman	Çoğu Zaman	Ara Sıra	Çok Az	Hiçbir Zaman	Toplam
Sınıf Öğrt.	f	32	57	88	21	7	205
	%	15.6	27.8	42.9	10.2	3.4	100
Diğer	f	8	49	37	16	5	115
	%	7.0	42.6	32.2	13.9	4.3	100
Toplam	f	40	106	125	37	12	320
	%	12.5	33.1	39.1	11.6	3.8	100

$$\chi^2 = 12.497 \quad Sd=4 \quad P=.014 \quad P < .05$$

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Değerler, kültür ve topluma anlam veren ölçütlerdir (Fichter, 2006:167). Bireyler içinde yaşadıkları toplumun ve kültürün değerlerini genellikle benimseyip bunları muhakeme ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanarak daha iyi, daha doğru veya daha adil gibi genel yargılara varma olanağı bulur (Tolan, 1996:233). İlköğretim okullarının amaçlarından biri de öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını sağlamaktır (M.E.B., 2006). Değerler aracılığıyla yaşadığı toplumun kültürünü benimseyen bireylerin daha iyi ve daha adil davranışlar sergileyerek bilinçli birer yurttaş olmaları beklenir. Bu anlamda kültürün ilköğretim öğrencilerine aktarılmasında değer eğitiminin önemli bir rolü bulunmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 78.4) kitle iletişim araçlarının sunduğu popüler kültür karşısında programdaki değerleri yetersiz bulduğu söylenebilir. Değişim sürecine ayak uydurabilen ve bu değişim sürecini anlayarak yorumlayabilen yarının bireylerinin yetiştirilmesi için öğretmenler tarafından yetersiz kaldığı düşünülen programdaki değerlerin yanı sıra evrensel değerler başta olmak üzere başkalarına saygı, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması gibi yeni değerlerin programlara eklenmesi gerekmektedir. Whitney (1986, akt: Uçar, 2009) tarafından ABD’de gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin programda eklenmesini gerekli gördükleri en önemli değerlerden biri ‘başkalarına saygı’ değeri olmuştur.

Kitle iletişim araçlarının bireylerin sosyalleşmesi ve eğitimi ile kültür üretimi ve yaygınlaştırılması konusunda her zaman olumlu işlevler yerine getirdiğini söylemek mümkün değildir. Bazı durumlarda medya, farkında olarak ya da olmadan bireylerin sosyalleşmesini engelleyici doğrultuda bir etki de yapabilmektedir. Hatta bir çok araştırmacı medyanın toplumun kültürünü yozlaştırıcı, bireylerin kişiliklerini bozucu etkilerini sıklıkla vurgulamaktadırlar (Arslan, 2004:10-11). “Kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınlar okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilemektedir” görüşü ile ilgili araştırma sonucunda elde edilen bulgular bir anlamda Akbaş (2004), Tokdemir (2007), Fidan (2009) ve Baydar’ın (2009) araştırma sonuçlarında elde ettikleri bulguları destekler niteliktedir. Akbaş’ın (2004) elde ettiği araştırma sonuçları öğretmenlerin büyük bir bölümünün medyanın değer öğretiminde okulun ve öğretmenin etkisini azalttığını göstermektedir. Tokdemir’in (2007) elde ettiği araştırma sonuçlarına göre; özellikle görüntülü ve yazılı basın ile internet basta olmak üzere çevrenin, değerlerin eğitime olumsuz etki yaptığı anlaşılmaktadır. Fidan’ın (2009) elde ettiği araştırma sonuçlarına göre öğretmen adayları da, medyanın değer öğretiminde okulun ve öğrenmenin etkisini azalttığını belirtmişlerdir. Baydar’ın (2009) yaptığı araştırma sonuçlarına göre ise, değer eğitiminde karşılaşılan sorunlar sıralanmış bu sorunlardan biri de medya ve internet olarak belirtilmiştir. Eldeki bütün bu bulgular, kitle iletişim araçlarının okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilediğini, okulun ve öğretmenin etkisini azalttığını göstermektedir.

Öğretmenlerin tamamına yakınının okulda verilen değerlerin ailede (% 95.6) ve sosyal çevrede (% 94.4) yeterince pekiştirilmediği görüşünde birleşmeleri ile ilgili elde edilen araştırma bulguları Akbaş (2004), Fidan (2009) ve Yıldırım’ın (2009) araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Akbaş’ın (2004) yaptığı araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenler değer öğretiminde belirleyici olan ana unsurun aile olduğunu, okulda verilen değerlerin aile ve çevrede yeterince pekiştirilmediğini ifade etmişlerdir. Fidan’ın (2009) öğretmen adayları ile yaptığı araştırmada elde edilen bulgularda bu noktada paralellik göstermektedir. Fidan’ın elde ettiği bulgulara göre öğretmen adayları değer öğretiminde belirleyici unsurun aile olduğunu ve okul ve ailede verilen değerlerin çatıştığı görüşündedir. Yıldırım’ın (2009) yaptığı araştırma sonuçlarına göre de öğretmenler değerler eğitimi sürecinde özellikle ailenin ve çevrenin yetersizliğinden kaynaklanan birçok problemle karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin büyük bir bölümünün içeriğin yetersiz olduğu ve zenginleştirilmesi gerektiği konusunda görüşler öne sürmeleri programda değerler eğitimi ile ilgili içerik açısından önemli eksiklikler bulunduğunun bir göstergesi olabilir. Öğretmenlerden hizmet içi eğitim ile ilgili elde edilen bulgular, Tokdemir’in (2007) yaptığı araştırmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Tokdemir’in araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, değerler ve değer eğitimi konularında hizmet içi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi gerektiğini, bu konuda hizmet içi eğitim semineri, kurs v.b. eğitim etkinliklerinin olması durumunda bu etkinliklere katılmak istediklerini belirtmişlerdir. Sözü edilen bu bulgulardan öğretmenlerin büyük bir bölümünün değerler eğitimi ile

ilgili düzenlenecek hizmet içi eğitim programlarını yararlı bulacağı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularından, öğretmenlerin büyük bir bölümünün gerek hizmet içi eğitim programlarının, gerekse değer eğitimi ile ilgili kılavuz materyallerin yararlı olacağını düşünmeleri İlköğretim Sosyal Bilgiler programında değerler eğitiminin uygulanmasında önemli düzeyde eksiklik ve yetersizliklerin olduğunu bir göstergesi olabilir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değer eğitiminde, değer öğretme yaklaşımlarından değer açıklamak ve ahlaki muhakeme ile soru-yanıt, sorun çözme ve örnek olay gibi yöntemleri sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Buna karşılık, İlköğretim Programında daha çok vurgulanan sınıf dışı etkinlikler, mim (sessiz aktrist) ve altı şapkalı düşünme etkinlikleri ile drama tekniğinin öğretmenler tarafından sık kullanılmadıkları ve öğretmenlerin değerleri öğrencilere kazandırmada görsel ve işitsel araçlardan sıkça yararlanmadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin görsel-işitsel araçlardan yararlanmama nedenlerinden birinin okullardaki görsel ve işitsel araç-gereçlerin yetersizliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Bir diğer durum da araç- gereç kullanımına gereken önemin verilmemesinden kaynaklanabilir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun gözlem yapma, soru- cevap ve öğrencilerin sözlü anlatımı gibi ölçme-değerlendirme türlerini sıklıkla kullandıkları araştırmada ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, portfolyo, proje çalışması, öz-değerlendirme formu ve derecelendirme ölçeği gibi değerlendirme türlerinin ölçme ve değerlendirmede öğretmenler tarafından pek sık kullanılmadığı görülmektedir.

Kadın öğretmenlerin popüler kültür karşısında programda yer alan değerleri yetersiz bulma oranlarının erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Erkek öğretmenlerin ise değerleri kazandırmak için kadın öğretmenlerden daha fazla görsel-araç gereçleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Mezun olunan okul ile düz anlatım yöntemini kullanma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin değer öğretiminde düz anlatım yöntemine biraz daha fazla yer verdiği saptanmıştır. Öğretmenlerin alanları ile drama tekniğini kullanma arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Bitirdiği yüksek öğretim alanı diğer olan öğretmenlerin drama tekniğini sınıf öğretmenliği alanındaki öğretmenlere oranla daha çok kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında değerler eğitiminin mevcut durumunun geliştirilmesi amacıyla şu öneriler geliştirilmiştir:

- Sosyal Bilgiler Programında öğrencilerin ilgisini çekebilecek daha zengin bir içerikle doğrudan değerlerle ilgili konular yer almalıdır.
- Sosyal Bilgiler programında değerler eğitimi ile ilgili etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.
- Programın tam olarak uygulanabilmesi için başta görsel-işitsel olmak üzere okullarda araç-gereç eksikliği giderilmelidir. Değer eğitimi ile ilgili örnek hikaye, kitap ve cd'ler okullarda yer almalıdır.
- İlköğretim öğrencileri için medya daha duyarlı olmalı ve değer eğitimi ile ilgili uygun programlara yer verilmelidir. Bu konuda eğitim kurumları ile medya kuruluşları arasında işbirliğini geliştirici projeler üretilmelidir.
- Öğretmenler için değerler ve değerler eğitimi ile ilgili olarak öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama, eğitim araç-gereçlerini etkili kullanma, öğrencilerin etkin olmalarını sağlama ve öğrenci başarısını değerlendirme tekniklerini uygulama konularında konu alanı uzmanlar ve akademisyenlerin de katılımıyla seminerler ve hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.
- Değerler eğitimi ile ilgili, öğretmen ve öğrencilerin yanı sıra müfettiş, öğrenci velileri ve akademisyenlerin görüşlerinin de alınacağı geniş çalışma evreni ile gerçekleştirilecek araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Arslan, A. (2004). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1,1, 1-12, [Online] [http:// www.InsanBilimleri.com](http://www.InsanBilimleri.com) adresinden 19 Nisan 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Ashton, E. ve Watson, B. (1998). Values education: a fresh look at procedural neutrality. *Educational Studies*, 24, 183-193.

- Ata, B. (2006). Sosyal Bilgiler öğretim programı. Cemil Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi yapılandırıcı bir yaklaşım* (71-83). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan sorunların değerlendirilmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Beil, B. *İyi çocuk, zor çocuk. doğru davranışlar çocuklara nasıl kazandırılır?*. (Çev. Cuma Yorulmaz). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Chandler, M.K. (2005). *The effects of character education program on elementary students' prosocial competence*. Lynn Üniveritesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. ProQuest Dissertation & Theses <http://proquest.umi.com> veritabanından 17 Mart 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Deveci, H. ve Ay, T.S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 2/6, 167-181.
- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. Cemil Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi yapılandırıcı bir yaklaşım* içinde. (ss.255-286). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- El Hassan, K. ve Kahil, R. (2005). The effect of "living values: an educational program" on behaviors and attitudes of elementary students in a private school in Lebanon. *Early Childhood Education Journal*. 33, 81-90.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2,(20), 1-18, [Online]: <http://www.keg.aku.edu.tr> adresinden 19 Nisan 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir*. (Çev. Nilgün Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Germaine, R. W. (2001). *Values education influence on elementary students' self-esteem*. San Diego Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. ProQuest Dissertation & Theses <http://proquest.umi.com> veritabanından 7 Eylül 2008 tarihinde indirilmiştir.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*. 30,169-202.
- İşcan, C.D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal Bilgiler programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kızılcılık, S. ve Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Konya: Günay Ofset.
- Knafo, A. (2003). Authoritarians, the next generation: Values and bullying among adolescent children of authoritarian fathers. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 3, 199- 204.
- Kuşdil, M.E. ve Kağıçbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15, 59- 76.
- M.E.B. (2009). *Sosyal Bilgiler dersi (4-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. T.T.K.B. Öğretmenler Portalı. <http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules/php?name>
- M.E.B. (2006). *İlköğretim amaçları, ilkeleri ve genel konuları*. Erişim Tarihi: 27 Nisan 2010, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Revell, L. (2002). Children's responses to character education. *Educational Studies*, 28, 421-431.
- Rokeach, M. (1973). *Nature of human values*. New York: The Free Press.

- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesi"ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24, 1791-1798.
- Tokdemir, M.A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Programı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tolan, B. (1996). *Toplum Bilimlerine Giriş*. Ankara: Murat & Adım Yayıncılık.
- Uçar, S. (2009). *Sosyal Bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ulusoy, K. (2007). *Lise Tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomenological approach. *Eğitim Araştırmaları- Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184.
- Whitney, I. B.(1986). *The status of values education in the middle and junior high schools of Tennessee*. Tennessee: The Requirements for the degree of Doctor of Education, Tennessee State University.
- Withespoon, W. A. (2007). *Character education: determining barriers to implementation*. George Fox Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. ProQuest Dissertation & Theses <http://proquest.umi.com> veritabanından 17 Mart 2010 tarihinde indirilmiştir.

SUMMARY

Purpose and Significance: Incomplete sides about values education and some difficulties on application are uttered by some teachers who applies Social Studies Curriculum. The purpose of this research is determining the current situation of values education in social studies curriculum by teachers's opinions.

Methods: Survey model is used on this research. 423 classroom teachers have formed the population of the research in Diyarbakır. As part of the research 320 teachers have been reached and these teachers have composed the the sample of the research. The datas of the research were carried out by a inquiry which was developed for determining the teachers opinions and thoughts. Frequency, percentage and X^2 (Chi-square) techniques are used while analysing the datas carried by inquiries.

Results: There is an important role of values education while transferring culture by primary school students.It is seen that nearly whole of the teachers (%97,5) are coherent that the one of the optimum is values education while bringing culture to primary school students. It is understood that a major part of the teachers (%78.4) find the values which includes in the programme deficient against the popular culture submitted by mass communication. It is seen that nearly whole of the teachers (%97.5) are coherent that some publications at mass communication which includes severity and aggressiveness badly effects the values education given at schools. It is understood that a major part of the teachers (%80.4) think that setting inservice training programmes about values education will be useful for them. Nearly whole of the teachers(%92.5) share the opinion that if there will be a guide-book about values education, they can derive benefit from it. It is appeared the percentage of female teachers who find the values in the programme deficient against popular culture is more than the male teachers. It is come to the conclusion that male teachers use audio-visual aids more than female teachers. A meaningful relation found between lecture method and the alma mater. According to this it is confirmed that the teachers who were graduated from Education faculties give way to lecture method at values education a little more.

Discussion and Conclusion: The findings which are carried from the research about the thought that "some publications which includes severity and agressiveness badly effects the values education given at schools" is in a sense that supports the datas which are carried out from researchs that by Akbaş(2004),Tokdemir(2007),Fidan(2009) and Baydar(2009) made. As the datas carried out it can be said that a

major part of the teachers (%80.4) think that setting inservice training programmes will be useful. These findings are supporting the findings which are carried by the research of Tokdemir's (2007).To these conclusions it is understood that the teachers will find the inservice training programmes about values education useful. From findings of research, the thoughts of whole of teachers about either the need of inservice education programmes about values education or the guide materials about values education will be useful, can be an indicator of the significantly deficiency and inadequacy while applying values education at Primary Schools Social Studies Curriculum.
